

Verslag van de derde week in Rwanda

Zondag 24-07-2022: Op deze dag ga ik een record breken. Om kwart voor negen ga ik naar de kerk in Remera voor een speciale afsluitingsdienst van de evangelisatiecampagne. De dienst begint om 9 uur en zal tot 2 uur duren. Er treden maar 2 koren op, één uit Remera en een gastkoor uit Ruyumba dat samen met hun predikant is gekomen voor deze speciale dienst. De nieuwe predikant van Remera heet ds. Janvier. Hij heeft voor deze dienst een leek uitgenodigd om de preek te verzorgen maar Jérôme is er niet blij mee. Volgens hem moet een predikant de preek verzorgen als er meerdere EPR predikanten aanwezig zijn. Hij heeft wel een beetje gelijk, want al heb ik niet veel van de preek gehoord omdat dit moeilijk te vertalen was, de man hitst de gemeente op en daar houden ze wel van daar. Het gastkoor zingt wel 7 of 8 liederen en daar gaat veel tijd mee heen. Het is wel een goed koor die ook de liederen uitbeelden met gebaren en kleine toneelstukjes. Verderop in de dienst komt er ook nog een zanger, die te laat was vanwege een file door een ongeluk. Deze man weet helemaal de mensen uit hun dak te laten gaan. Ik zit te verzinnen met wie ik hem kan vergelijken. Ik zie deze man uit Amerika zo voor me, maar ik kan niet op zijn naam komen.

Eindelijk na 5 uur is de dienst afgelopen en kunnen we gaan eten. Ik krijg tot vier de tijd om wat te rusten. Om 3 uur begint er nog een soort zangdienst met dezelfde zanger, koren en predikanten. De predikant van Ruyumba houdt een korte preek van een klein kwartier. Na anderhalf uur houd ik het voor gezien, niet vanwege de lange dienst maar vanwege het stof dat steeds opwaait door het dansen. Als er een koor zingt doe ik een mondkapje voor, maar het helpt niet voldoende. Om half zes ga ik naar mijn huis om het tweede verslag te schrijven en te eten. Het record is 6½ uur in de kerk gezeten. 's Avonds bel ik mijn schoonzoon Jan om hem met zijn 50e verjaardag te feliciteren.

Maandag 25-07-2022: Vandaag bezoek ik Gacurabwenge, de tweede partnergemeente van Nieuw-Lekkerland. Er zitten niet heel veel mensen in de kerk, maar er zijn wel 2 koren. Gacurabwenge heeft ook een nieuwe predikant ds. Ik heb vooruit tegen Jérôme gezegd dat ik deze keer geen meditatie heb gemaakt. Daar ben ik thuis niet meer toe gekomen. Dus hij verzorgt de meditatie en ik krijg de gelegenheid om de gemeente te bemoedigen met hun werk. Na de dienst krijg ik een kam kleine bananen die ik niet mee naar huis kan nemen, omdat ze dan veel te rijp zouden zijn. Bij terugkomst geef ik de helft een Jérôme mee en de andere helft eten we in de volgende dagen op. Jérôme komt iedere dag bij me ontbijten.

's Middags heb ik vrij maar 's avonds ga ik bij zijn gezin eten. Jérôme en Jeannette hebben drie kleinkinderen die er ook zijn. Voor de jongste van 2½ maand heb ik nog een kraamcadeautje bij me. Het is de zoon van Dushime en Elizabeth. Voor de andere twee heb ik een paar kleine autootjes en wat kleurtjes bij me. Alle kinderen waar ik vroeger zulke cadeautjes voor meebracht, zijn nu volwassen dus dat is niet meer nodig. We gaan nu verder met de kleinkinderen of de kinderen van jonge predikanten.

Verslag van de derde week in Rwanda

Gacurabwenge

De nieuwe grote zaal in aanbouw voor de presbyterie

Dinsdag 26-07-2022: Het volgende bezoek is aan de gemeente Nyarubuye. De laatste keer dat ik hier was, waren ze aan de uitbreiding van de kerk bezig en ik ben zeer verrast dat de klus bijna geklaard is. Het is een mooie grote kerk met een vloer van grote tegels en in plaats van banken staan er stoelen. Nog niet voor iedereen, want ook dit is een project wat langer duurt. Ook hier treden weer 2 koren op en verzorgt Jérôme de meditatie. Bij alle gemeenten die ik deze week bezoek, eindigt het bezoek met een maaltijd.

Eerder had Jérôme me al geschreven over een zestien jarig meisje dat verkracht is en nu 8 maanden zwanger is. Het is een zeer arm gezin en ze hebben niet veel. We bezoeken het meisje en haar moeder bij hen thuis. Dit vind ik altijd fijner omdat ze dan het gevoel hebben dat ze er toe doen en dat ik me niet te belangrijk vind. Het meisje heet Claudine en heeft een heel lief gezichtje. Ik heb thuis verschillende babyspulletjes gekocht en ook wat dingen uit de koffer voor Butare gehaald. Vooral één vestje wilde Laura (mijn kleindochter) graag dat ik aan dit meisje zou geven en dat doe ik natuurlijk. Ze is erg blij met alles want ze heeft nog niets. Voor het geld dat ze hadden, hebben ze de ziektekostenverzekering voor het gezin betaald zodat het meisje medische zorg kan krijgen. Er was dus geen geld meer om iets aan te schaffen.

We hebben ook 2 kilo rijst, 2 kilo suiker, wat zeep om kleding te wassen en een pot bodylotion voor het meisje gekocht. Zo hebben ze in ieder geval vanavond iets te eten.

Jérôme gaat nog zorgen dat ze een draagdoek, een lakentje en een paraplu krijgt, zodat ze haar kindje op de rug kan meenemen. Haar moeder gaat ook voor het kindje zorgen, want ze wil graag terug naar school.

's Avonds eet ik bij ds. Janvier en zijn vrouw Vanesse en hun twee kinderen van 3 en 7 jaar. Omdat ik geen speelgoed meer heb, krijgen de kinderen de snoepjes die ik uit Nederland heb meegebracht.

Verslag van de derde week in Rwanda

Woensdag 27-07-2022: Jérôme heeft vanmorgen een vergadering en kan daardoor niet mee naar de gemeente Bubazi. Hij heeft daarom een andere chauffeur gehuurd en Damascène die voor de presbyterie werkt, zal voor mij vertalen. In Bubazi hebben ze een aantal vertegenwoordigers van alle commissies van de gemeente uitgenodigd voor een bijeenkomst. Na het begin gaan we een paar projecten bekijken, zoals winkeltjes betaald van het geld van de Kleine Projecten van de uitwisseling. Hiermee verdient de gemeente elke maand wat huur. Ze hebben een bos aangeplant, zodat ze later hout kunnen verkopen.

Na onze wandeling gaan we terug naar de zaal voor een korte meditatie en voor mijn praatje. Tot slot wisselen we wat cadeautjes uit en is het tijd voor de lunch.

Daarna brengt de chauffeur me bij de familie van Daniel Kalimba, één van de oudste bevriende families in Rwanda. Ik breng hier de nacht door. Jammer genoeg is Vénantie er niet. Zij is in Kigali om zich te laten nakijken bij de doktoren. Ze heeft hoge bloeddruk en is diabeet. Iedere keer is alles bij haar in de war en moet zij weer behandeld worden. Ze zal niet thuis komen maar de nacht bij haar zoon in Ruyenzi doorbrengen, omdat ze te moe is om de reis naar huis te kunnen volbrengen. Ik kan wel even met haar telefoneren, maar ze is erg verzwakt. Ik hoop dat ik haar ooit nog een keer zal kunnen zien. Het bezoek bij dit gezin is altijd fijn. De kinderen zijn al volwassen en verwennen me iedere keer weer.

Donderdag 28-07-2022: De chauffeur van Jérôme komt me om 11 uur halen om terug te gaan naar Remera. Een oud-delegatielid Immaculée komt bij ons ontbijten en ze brengt een zakje eieren mee. Ze is wat te laat want de omeletten zijn al gebakken. Ik geef later de eieren aan de chauffeur voor hem en zijn vrouw.

Het afscheid is als altijd weer moeilijk, maar we moeten toch terug. In Remera ga ik direct aan tafel en na mijn rustmoment maak ik de koffers in orde. Om half vier vertrek ik met de chauffeur naar Kigali voor het laatste bezoek aan het gezin van Juvénal Rwamunyana, ook weer een bevriende familie vanaf het begin. Ben was peter van hun zoon Pacific en na zijn overlijden ben ik de meter van Pacific geworden. Als we in Kigali aankomen, zijn Juvénal en Madeleine nog niet thuis van het werk, maar Pacific is er wel om ons te begroeten. Dan heb ik een uurtje de gelegenheid om even met hem te kletsen en dat is wel fijn. Als iedereen er is, drinken we eerst thee en gaan dan aan tafel. Hier zijn de gesprekken nooit oppervlakkig, maar het gaat altijd ergens over. Ik moet er wel goed met mijn hoofd bij blijven, want soms gebruiken we Engels en dan weer Frans. Juvénal laat me ook zijn dissertatie zien en ook daarover discussiëren we met elkaar. Het gaat over mislukte huwelijken en het aantal scheidingen binnen de kerk van Kigali.

Vrijdag 29-07-2022: 's Morgens heb ik de gelegenheid om met Félix te praten, die de oudste zoon is. Na zijn studie is hij een eigen bedrijfje begonnen dat websites bouwt. Ook met hem is het niet oppervlakkig maar gaat het diep. Later vertelt Madeleine dat ze heel verbaasd is dat haar kinderen deze ochtend thuis zijn, normaal is dit niet zo. Helemaal verbaasd is ze dat Félix thuis is gebleven van zijn werk en heel de ochtend met me heeft gesproken. Zij hebben dit al heel lang niet meegemaakt. Ik voel me hierbij heel vereerd.

Verslag van de derde week in Rwanda

Na het eten pak ik de rest van de koffers in. Dit geeft wel wat stress want Juvénal en Madeleine geven me nog kilo's maracuja's mee voor Gré in Sliedrecht en voor mijzelf. Met een beetje creatief pakken lukt het allemaal. Aan het eind van de middag krijg ik van KLM bericht dat de vlucht ruim 2 uur is vertraagd. Er wordt alleen niet vermeld hoe laat ik op het vliegveld moet zijn. Dus nemen we het maar een beetje ruim. Zoals altijd nemen we aan het eind van het bezoek nog een paar foto's en spreekt Juvénal een gebed uit.

Pacific mag mee naar het vliegveld om me samen met zijn ouders uit te zwaaien. De rest moet thuisblijven. Op het vliegveld gaat alles voorspoedig en als we afscheid hebben genomen, kan ik inchecken. Omdat het vliegtuig te laat is, krijg ik water en koffie met iets erbij als een zoethoudertje.

De vlucht gaat verder heel voorspoedig en we halen uiteindelijk nog een kwartier in. Alleen duurt het in Amsterdam wat langer als normaal tot de koffers komen, gelukkig komen allebei mijn koffers tevoorschijn. Dat is niet heel natuurlijk omdat er in de hele bagageruimte overal koffers en buggy's staan. Je zult maar je koffer kwijt zijn en niet weten waar hij is.

Zo is er weer een eind gekomen aan dit bezoek. We hebben hard gewerkt met de zondagsschoollessen, maar er ook heel veel voor terug gekregen.

Tot de volgende keer hoop ik.

Een lieve groet, Janny